

Konservatuvar Öğrencilerinde Görülen Frustrasyon Neticelerinin Değerlendirilmesi

DOI NO: 10.5578/JSS.37313

Uğur TÜRKMEN¹

Geliş Tarihi: 22.06.2016

Kabul Tarihi: 02.12.2016

Özet

Öğrenci başarısını eğitim alınan okulun fiziki olanakları, sosyal çevre, öğrencinin biyolojik imkânları ve psikolojik durumu etkileyebilir. Öğrenci bu sorunlardan bazılarını daha önemli görebilir. Başarıyı engelleyen ve Frustrasyon olarak adlandırılan eğitim ortamındaki etkenlerin saptanması, etkili ve verimli bir eğitim sürecine katkıda bulunabilir.

Araştırma; konservatuvar eğitimcilerine göre başarıyı etkileyen engellemeler-frustrasyonlar nelerdir? Eğitimcilerin yaşadıkları örnek olaylar nelerdir? Eğitimciler frustrasyonlara yönelik neler önermektedirler? Sorularına yanıt bulmak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda araştırmaya veri toplayabilmek için eğitimcilerle yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Veriler içerik analizi ve veri indirgeme tekniklerine göre çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın sosyal psikoloji ve müzik eğitimi temelli çalışmalara kaynak teşkil edeceği, alanında özgün olduğu ve alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Frustrasyonlar, Sosyal Psikoloji, Müzik Eğitimi.

The Evaluation of Consequential Frustration Observed in Conservatory Students

Abstract

The school's physical facilities, social environment, the student's biological and psychological conditions may affect the success of a student. The student may consider some of the problems more important. The factors preventing success and the determination of the factors education called as frustration may contribute to an effective and efficient education process. The study was prepared to find answers in the following questions. What are the frustrations - drawbacks affecting success according to conservatory lecturers? What are the sample events (cases) that lecturers experienced? What do lecturers suggest for frustration? For this purpose, structured interviews with educators were made to collect data. The data were

¹ Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, e-posta: uturkmen@aku.edu.tr

analyzed and interpreted according to content analysis and data reduction techniques. It is considered that this study will be a source for social psychology and the studies based on music education. Also it is a unique study in this field and will contribute a lot to this field.

Keywords: *Frustrations, Social Psychology, Music Education.*

Giriş

Mesleki müzik eğitimi verilen kurumlarda her biri farklı kültürden, sosyal çevrelerden, biyolojik özelliklerden olan öğrencilerle toplu derslerin yanı sıra bire bir dersler de yapılmaktadır. Bire bir derslerde anfi ortamında yapılan derslerden farklı olarak öğrenci veya eğitimci duygularını daha rahat gösterebilmekte ve ifade edebilmektedir. Bu kurumlarda görev yapan eğitimciler, belki de diğer eğitimcilerden daha fazla psikoloji ve sanat psikolojisi ilminin bilgi ve tecrübelerine ihtiyaç duyarlar. Sanat eğitimcisi; sorgulamalı, analiz edebilmeli, yorumlamalı ve çözüm yolları bulmalıdır. Öğrencilerin neler yaşadıklarını, nasıl öğrendiklerini, sorunlarının kaynağını, tutum ve davranışlarını bilmek sanat eğitimcisi için önem arz eder.

Bununla birlikte sosyoloji, psikoloji, sosyal psikoloji ve müzik eğitimi konularında araştırma ve incelemelerin yeterli olmadığı düşünülmektedir. Örneğin, 2000-2004 yılları arasında lisansüstü tezler üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, müzik eğitimi anahtar kelimesinden yola çıkılmış, toplam 160 teze ulaşılmış, bu tezlerden sadece 23'ünün diğer alanlardan olduğu ve bununda 15'inin psikoloji bilimiyle ilgili olduğu tespit edilmiştir (Deniz vd., 2010:11-15). Ece (2007:45-81) tarafından gerçekleştirilen 2000-2006 yılları arasındaki 265 müzik makalesi üzerinde yapılan çalışmada ise psikoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji konularında çalışmalara rastlanmamıştır. Ece ve Çeşit (2011:604) tarafından yapılan bir diğer araştırma ise lisansüstü düzeyde yapılan disiplinler arası müzik araştırmaları üzerinedir. Bu çalışmada 42 tez incelenmiştir ve psikoloji, sosyoloji ve sosyal psikoloji bilimleriyle doğrudan ilgili çalışmalara rastlanmamıştır.

Özellikle mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda daha çok ihtiyacı hissedilen ve dile getirilen psikolojik destek eğitimlerinin verilmesi ancak bu disiplinlerden yararlanmakla, daha çok araştırma ve inceleme çalışmaları ile gerçekleşecektir.

1.1. Sosyoloji ve Psikoloji

Giddens (2008:38), sosyolojiyi insanın toplum yaşamının, insan grupları ile toplumlarının bilimsel incelemesi olarak tanımlar. Ona göre; sosyolojik incelemelerin kapsamı son derece geniştir.

Erinç'e (2008:48) göre, sanat sosyolojisi; sanata sanat bilim yoluyla bakmanın bir aracı olup sanatla sosyal yapı arasındaki ilişkileri araştırır ve değerlendirir.

Özakpınar (2000:20), psikolojinin görevini; başka bireylerle etkileşim içindeki bireyin, algılarken ve sezgilerini, kavrayışlarını, varsayımlarını oluştururken nelerden etkilendiğini ve o etkilere göre davranışlarını nasıl oluşturduğunu belirlemek olarak görür.

"Psikolojinin inceleme birimi bireydir. Fakat bir temel bilim olarak psikoloji, somut bireyleri değil, soyut ve genel davranış kanunlarını tasvir eder" (Özakpınar, 2000:22).

Eğitimci psikolojinin bilgi ve tecrübelerinden yararlanmanın yollarını araştırmalıdır.

"Akılla duyulan, sanat olgusuyla ilgili tutum ve davranışları, hem dengeli hem sistemli bir biçimde ele alan sanat psikolojisidir. Sanat psikolojisi, sanatı bilimsel yolla sorgulayan belli başlı alanlardan biridir" (Erinç, 2011:10).

1.2. Sosyal Psikoloji

Eğitimciler, öğrencilerinin sosyal ilişkileri üzerinde durur ve onların diğer öğrencilerle etkileşimleriyle ilgilenirler. Sosyal psikoloji "sosyal etki" ve "sosyal etkileşim" konularını ele alması yönleriyle eğitimcilerin bu ilgisine yardımcı olan bakış açıları sunar. Tutar'a (2012:15) göre, "söz konusu etkileşim sürecinde kişinin tutum ve davranışlarının içinde bulunduğu sosyal çevreden ne ölçüde etkilendiği araştırma konusu yapılıır. Bu çerçevede tutumlar, davranış, duygu, önyargı, etkileşim, iletişim, ikna gibi konular sosyal psikolojinin önemli konuları arasındadır".

"Sosyal Psikoloji insan davranışları üzerine çalışılan akademik bir disiplindir. Tıpkı diğer bilimler gibi, kültürel ve sosyal durumların sonucunda insanların en çok ne yaptıklarına odaklanır. Sosyoloji; gruplar arasındaki ilişkilere konsantre olurken, sosyal psikoloji toplum ve kişiler arasındaki ilişkileri vurgular. Sosyal Psikologlar, örneğin, daha çok bireylerin müziksel tercihlerini nasıl elde ettikleriyle ilgilenir ve sosyologlar bir toplumda müziğin rolleri üzerine çalışmaya daha çok eğilimlidirler. Sosyoloji ve sosyal psikoloji arasındaki ilişki net bir çizgi değildir; bununla birlikte sosyoloji ve psikoloji bölümleri bulunan birden fazla üniversitenin her biri bu disipline sahip olduğunu iddia eder" (Abelesvd, 1994:149).

"Sosyal bilimler arasında sadece sosyal psikoloji topyekûn ferdi başlıca mevzu edinmiştir. İktisat, siyaset, sosyoloji ve diğer sosyal disiplinler konu olarak organizasyonların yapısını ve işleyişini muayyen müesseselerin şekil ve hudutları içinde bulunan insanların gösterdiği müessese davranışının

türlerini alırlar. Diğer yandan sosyal psikoloji cemiyet içindeki ferdin davranışının her yönü ile uğraşır. Şu halde sosyal psikoloji, cemiyet içindeki ferdin davranışını ilmi olarak geniş manada tarif edebilir” (Krech ve Crutchfield, 1980:25).

Sosyal psikoloji terimi, 19. yüzyılın ikinci yarısının başlarında icat edilmiş ve ancak yüzyılın sonunda daha yaygın biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Sosyal psikolojiyle ilgili konular, bireyler arasındaki ve bireylerle toplumlara ya da kültürleri arasındaki ilişkilerle ilgilenir (Jahoda, 2011:9-11).

Otacıoğlu sosyal psikoloji üzerinde farklı bir noktaya dikkat çeker. “Dünyada ne kadar sosyal psikolog var ise, o kadar çok sosyal psikoloji tanımı olduğu varsayılırken, aslında her birimizin yaşadığı güncel sosyal etkileşimlerin karmaşıklıkları ile sürekli uğraşan birer sosyal psikolog olduğumuz ileri sürülmektedir” (2008:21).

Sosyal psikoloji geniş anlamıyla kişi ile toplum arasındaki etkileşimleri inceleyen bilim dalıdır (Tutar, 2012: 21). Mesleki müzik eğitimi veren kurumlardaki eğitimciler için insan ilişkileri, öğrencilerin kendi aralarındaki dostluk ve düşmanlıkları, tutum ve davranışları önemlidir. Örneğin oda müziği dersleri planlanırken bu ve benzeri durumlar dikkate alınır. Sosyal psikoloji bu anlamlandırma ve dikkate alma sürecinde eğitimciye yardımcı olacaktır.

Sanat eğitimcileri, bir bakış açısıyla sosyal psikolog gibi davranmalı, sorgulamalı ve önermelerde bulunmalıdır. Çünkü “sosyal psikoloji; insan etkileşimlerini ve bu etkileşimlerin psikolojik temellerini sistematik olarak inceleyen bir disiplindir” (Bilgin, 1995:2).

Erinç (2004:95-96), sanatın temel amacının, insanlar arası duygusal bir iletişim ve etkileşim yaratmak olduğunu, çağdaş sanat eğitiminin bir bütün olduğunu söyler ve bu bütünlüğü hem eğitim süreçleri hem de eğitim ortamı olarak anlamlandırır. Günümüz eğitimcisi sanat sosyolojisi ve sanat psikolojisinin bilgi ve tecrübelerinden yararlanarak bu eğitim sürecini ve bütünü görebilmeli, öğrencilerin ve birbirleri arasındaki iletişimi anlayabilmelidir.

1.3. Frustrasyonlar

Bireyin davranışlarında kişilik etkilidir. Fakat kişilik sadece bireyin tutum ve davranışları ile açıklanamaz. İnceoğlu (2004:112), gereksinim ve güdülerin, öğrenme sürecinin, kişiliğin, algılamanın, tutum ve inançların bireyin davranışlarını biçimlendiren psiko-sosyal etkenler olarak görür.

Krech ve Crutchfield’a (1980:86) göre, davranışların dinamikleri vardır ve frustrasyonlar bunda etkilidir. Bir engel dolayısı ile hedefe erişememek ve gerginliği ortadan kaldırmama hali intibaka veya yanlış

intibaka götüren birçok davranışa yol açar. Bu hallerden biri frustrasyon; ‘engelleme’ olarak tanımlanır. Frustrasyon engellemeden doğan ruh halini anlatır. İnsanın fiziki çevresi, biyolojik imkânlarının kısıtlı olması, psikolojik karmaşıklıklar, sosyal çevre frustrasyonlara kaynak teşkil eder.

Frustrasyonlar konusunda İnceoğlu (2004:138) şunları belirtir: Engellemeler, bireyi yeni ve daha iyi biçimde tatmin yollarına, zihinsel yapılanmaların (cognition’ların, bilişsel düzeyin) yeniden örgütlenmesine götürebileceği gibi duyuşsal (emotional) bozukluklara, uyumsuz davranışlara götürebilir. Sosyal yaşam düzeyinde ise insan kitlelerinin engellenmesi, toplumları ciddi sorunlara, grup çatışmalarına, suçlara, kısaca sosyo-patolojik durumlara yönlendirebilir.

Araştırmanın konusu içinde yer alan psikolojik karmaşıklık hakkında Krech ve Crutchfield şunları söyler:

“İnsan psikolojik bakımdan ‘tek hücreli’ bir mahlûk değildir. Muayyen bir zamanda ancak bir tek uyarıcıya maruz kalmadığı gibi, bir an içinde sadece tek bir reaksiyonda bulunmak durumunda da değildir. Belirli bir şekilde karmaşık olan bir organizmadır ve aynı zamana rastlayan, birbiri üzerine gelen psikolojik sınıyasıyonların her anında mevcut bulunur. Psikolojik sahanın zenginliği aynı zamanda birçok ihtiyaçların ve birçok isteğin doğmasını mümkün kılar. Bu ihtiyaç ve istekler ekseriya birbiriyle çatışan zıt şeylerdir ve sınıyasıyonun mahiyeti de bir ihtiyaç veya isteğin tatminini diğerlerinin tatmin edilmeyişine sebep kılacak şekildedir. Bir adam aynı zamanda hem evlenmek hem de annesini terk etmemek isteyebilir. İktisadi emniyetini temin etmek için sıkıcı bir işe girmek ihtiyacı, hem de seyahat ve macera ihtiyacı duyabilir. Nefret ettiği bir hasmına karşı tecavüzde bulunmak isteyebildiği gibi saldırganlıktan hoşlanmayan insanların ayıplamasına maruz kalmaktan da korkabilir” (1980:87-88).

Psikolojik yapının karmaşıklığını İnceoğlu şöyle açıklar. “İnsanın istekleri karmaşıktır; çoğu zaman birbiriyle çatışır. İnsan, çeşitli istekleri arasında seçim yaparken güçlük çeker. Örneğin hem evlenmek ister hem bağımlı olmak istemez” (2004:139).

Krech ve Crutchfield’in çalışmasında; frustrasyonlar sonucu bireylerin gösterdikleri reaksiyonlar şu şekilde açıklanmıştır: “Saldırma (agression), gerileme (regression), çekilme (withdrawal), bastırma (repression), yüceltme (sublimation), aklileştirme ve aksettirme (rationalization ve projection), içe kapanma (autism) aynileştirme veya özdeşleştirme” (1980:93-94).

Engellemeler sonucunda birey savunma mekanizmaları geliştirir. İnceoğlu bunları; saldırma (agression), ussallaştırma (rationalisation), yansıtma (projection), dengeleme (compensation), bastırma (repression), içe kapanma-hayallerle avunma, özdeşleşme (identification), olarak belirtir (2004:139-143).

Resim 1: “Learn Guitar in 6 easy lessons: Add another fifty difficult ones” adlı karikatürlerde öğrencinin yaşadığı hayal kırıklıkları resmedilmiştir.

Kaynak: http://www.cartoonstock.com/directory/m/music_student.asp
(11.12.2014).

Resim 2: Aşağıdaki resimdeki çocuğun yaşadığı psikolojik karmaşıklığı anlamak hiç de zor olmasa gerek.

Kaynak: <http://www.sgasd.org/Page/3106> (11.12.2014).

Resim 3: Gerilemeye örnek ise Beethoven'dan. Beethoven, konserlerine başlamadan önce piyanonun başında durur, bir çocuk gibi tek parmağıyla tuşlara basardı.

Kaynak: Anonim.

1.4. Problem Cümlesi

Konservatuvar eğitimcilerinin gözlemlerine göre öğrencilerde frustrasyon yaratan örnek olaylar nelerdir?

Bu probleme bağlı olarak;

Öğrencilerde görülen “saldırmaya” yönelik frustrasyon örnekleri nelerdir?

Öğrencilerde görülen “gerilemeye” yönelik frustrasyon örnekleri nelerdir?

Öğrencilerde görülen “çekinme ve kaçınmaya” yönelik frustrasyon örnekleri nelerdir?

Öğrencilerde görülen “bastırmaya” yönelik frustrasyon örnekleri nelerdir?

Öğrencilerde görülen “yüceltmeye” yönelik frustrasyon örnekleri nelerdir?

Öğrencilerde görülen “aklılaştırmeye” yönelik frustrasyon örnekleri nelerdir?

Öğrencilerde görülen “aksettirmeye” yönelik frustrasyon örnekleri nelerdir?

Öğrencilerde görülen “içe kapalılığa” yönelik frustrasyon örnekleri nelerdir?

Öğrencilerde görülen “özdeşleşme ve aynileştirmeye” yönelik frustrasyon örnekleri nelerdir?

1.5. Çalışmanın Amaçları

Konservatuvar eğitimcilerinin öğrencilerinin yaşadıkları frustrasyonlara yönelik tespitlerinin belirlenmesi, konservatuvar eğitimcilerinin ilgisinin araştırma konusuna ve ilgili konulara çekilmesi, ilgili araştırma ve araştırmacılara kaynak teşkil etmesi çalışmanın amaçlarıdır.

1.6. Çalışmanın Önemi

Konservatuvar eğitimcilerinin frustrasyonlara yönelik tespitlerinin belirlenmesi, konservatuvar eğitimcilerinin yaşadıkları örnek olayların öğrenilmesi, konservatuvar eğitimcilerinin örnek yaşantılardan yola çıkarak önerilerinin alınması, sosyal psikoloji ve müzik eğitimi çalışmalarına kaynak teşkil edebilecek olması bakımlarından önemlidir.

1.7. Çalışmanın Sınırlılıkları

Araştırma, 2014-15 eğitim öğretim yılı ile, Dört yıllık lisans eğitimi veren Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı dört farklı bölüm eğitimcileri ile sınırlandırılmıştır.

1.8. Çalışmanın Sayıtları

Çalışma için seçilen yöntem ve kullanılan veri toplama araçlarından yapılandırılmış görüşme formu araştırma konusuna ve probleminin çözümüne uygundur. Elde edilen veriler geçerli ve güvenilirdir. Eğitimciler sorulara dürüst ve içten cevap vermişlerdir. Örneklem evreni temsil etmektedir.

Yöntem

Çalışma betimseldir ve tarama (survey) tekniği esas alınmıştır. “Bir araştırmanın survey niteliği kazanması için araştırma evrenini temsil edecek bir örnekleme ve standart bir veri toplama aracına sahip olması ve verilerin sistemli bir şekilde toplanması gerekir” (Tutar, 2012:64). Araştırmanın amacına uygun olarak örneklem random yöntemiyle belirlenmiş ve hazırlanan yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. “Birçok sosyal psikolog görüşme (interview) yaparak insanların davranışları, niyetleri, düşünceleri ve tercihleri konusunda sorular sormaktadır. Görüşme, bazen bir soru formu biçimini almakta ve insanlar yazılı sorulara cevap vermektedir. Çoğu araştırmacı, insan davranışlarının altında yatan psikolojik yapıları keşfetmenin en iyi yolunun bunu insanlara sormak olduğu düşüncesindedir” (Bilgin, 1995:23).

Ayrıca araştırmada örnek olay yönteminden de yararlanılmıştır. Örnek olay karmaşık, özel ve ilginç bir olgunun, durumun kendi koşulları içerisinde incelenmesi olarak tanımlanabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2011:82).

Araştırma için evreni temsil edeceği düşünülen örneklem Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı bünyesinde çalışan eğitimcilerden oluşturulmuştur. Gönüllü olarak çalışmaya katılan 17 eğitimciden oluşan örneklemde Güzel Sanatlar Fakültesi, Eğitim Fakültesi, ilkokul sonrası eğitim alan ve lisanstan itibaren eğitim veren konservatuvarlardan mezun olmuş konservatuvar eğitimcilerinin örneklem çeşitliliği ve evreni temsil niteliği olduğunu bir göstergesidir. Verilerin çözümlenmesinde nitel tekniklerden yararlanılmış, birbiriyle örtüşen örneklere yer verilmemiş, bulgular tırnak içinde gösterilmiş ve yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Psikolojik frustrasyonlar saldırma, gerileme, çekinme veya kaçınma, bastırma, yüceltme, aklileştirme, aksettirme, içe kapalılık, özdeşleşme ve aynileştirme olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitimcilere uygulanan görüşme formunda fikir elde edebilmeleri için her bir durum için örnek olay verilmiş ve kendilerinden de yaşadıkları örnek olayları belirtmeleri istenmiştir.

Eğitimcilerin belirttikleri “*saldırma; öfke, kırgınlık, eşya veya diğer öğrencilere zarar verme*” örnek olaylar şöyledir:

“Hocasının sevdiğini düşündüğü bir öğrenciyi facebookta bir sürü kötü sözle incittiler ve öğrenci face’ ini kapatmak zorunda kaldı”.

“Öğrencilerim arasında herhangi bir saldırma ya da öfke kontrolü sağlayamama gibi olaylar yaşanmamıştır. Sadece şunu dile getirebilirim ki daha iyi olmaları için hırslandırmışumdur bu da aralarında ki rekabeti artırmıştır. Bundan dolayı sinirlilik halleri yaşanmıştır”.

“Bay, arşe ile nota sehpasına vurma. Bay, piyanoya vurma, Hatasını kabul etmemek için yüksek sesle savunmaya geçme”.

“Oda müziği dersine geç gelen bir öğrenciye zamanında gelmesi hususunda uyarıda bulunduğumda öğrenci bu uyarı karşısında kapıyı şiddetli bir şekilde çarparak dışarı çıktı”.

“Bölüm başkanlığı yaptığım dönemde bir viyola öğrencisi yardımcı piyano dersinden düşük not aldığı için üniversitede profesör olan babasının da desteğiyle notunun değiştirilmesini istedi. İsteği yerine gelmeyince benim isim tabelamdaki harfleri söktü”.

“Çalışma odalarında piyanolara zarar verme olayı ile karşılaştım”.

Eğitimcilerin verdikleri örneklerden de görüleceği üzere öğrenciler yaşadıkları problemler sonucu saldırgan, öfkeli, zarar verici olabilmektedirler. Sosyal medyanın etkisi ise önemli bir veridir. Eğitimcilerin ders dışında da öğrencileri ile yakın ve sıcak ilişkiler kurması, sosyal çevresi ile ilgilenmesi sorunların giderilmesinde etkili olabilir.

Eğitimcilerin belirttikleri “gerileme; hayatının ilk dönemlerindeki gibi davranma, çocukça davranma” örnek olaylar şöyledir:

“Bir müzik tarihi dersinde öğrencimin biri alabildiğine gülmeye başladı, kendini tutamıyordu. Ben kendisini rahat bırakmasını istediği kadar gülebileceğini söyleyince gülmesi durdu. Önceki öğretmeni çok öfkeli biriymiş ve kızdığına çocuğun gülmesi geliyormuş. O güldükçe öğretmeni daha da kızıp sınıftan atıyormuş. Tam tersi olunca çocuk gülmeyi bıraktı”.

“Çocukça davranma olayı ile sık sık karşılaştım. Hiç çaba göstermediklerinde ben yapamıyorum diyerek işin içinden çıkmaya çalışmışlardır.

“Bayan, çocuk sesi taklidi yapma ve kendini acındırma ile hatasını affettirme çabası”.

“Özellikle kız öğrencilerde görülen bir davranış ve çok karşılaşıyorum”.

Eğitimcilerin kız öğrencilerde sıkça rastlanmaktadır tespiti dikkate alınmalıdır. Önceki yaşantılar bugüne ve gelecekteki yaşantılara etki edecektir. Psikolojik frustrasyonlara, çocuk gibi davranışlara aile içinde yaşanan sorunların yol açtığı görüşü ve düşüncesi dikkate alınmalıdır.

Eğitimcilerin belirttikleri “çekinme veya kaçınma; zorluklardan kaçma” örnek olayları şöyledir:

“Yaşadığınız Örnek Olay: bazen derslerde piyano parçasının solfejini yapmasını istiyorum, özellikle üst partileri (ezgi olan partileri), öğrenciler yanımda okumaktan çekinebiliyorlar. Bunu ödev olarak veriyorum ve böyle çalışmalarını öneriyorum”.

“Bu eseri ben sevmedim bana ağır geldi demeleri çok sık karşılaştığım bir durum. Neresi ağır geldi çal dediğimde esere hiç bakmadığımı fark ediyorum bu da can sıkıntısı çekmeme neden oluyor. Aynı ellerle çal dediğimde bile bunu görebiliyordum, kendilerince uyanıklılık gösteriyorlar”.

“Bay, Bayan, kitaptan bir paragraf okumama ve bunu gülünç bulma. Solfej okurken çıkardığı sestten çekinme, Bay, defter getirmede için uyarı aldığı anda telefona kayıt ederek çalıştığını söyleme”.

“[Müziksel] Enstrüman [çalgı] ödevi olarak verilen bir etütte çalışması gereken pasajları üstün körü çalıp gelmesi. Derste bu pasajları çalması istendiğinde ben o pasajları yapamıyorum zor cümlelerini kuruyor”.

“TSM Üslup ve Repertuar ritim uygulama derslerinde önce eserin solfeji yapılır, bu aşamada bugüne kadar kız ya da erkek öğrenci eserin birkaç yerinde takıldıysa yapamıyorum diye bırakmış ve okumamıştır”.

Çalgı, oda müziği, solfej, nazariyat örneğinde olduğu gibi mesleki müzik eğitiminde birçok ders sınavı komisyon önünde yapılmaktadır. Ayrıca öğrencilerden öğrenimleri sırasında sahneye çıkmaları da beklenenler arasındadır. Tüm bu süreçte bazı öğrencilerin çekindikleri, zorluklar karşısında geri durdukları eğitimcilerin örnek olaylarında da görülmüştür.

Diğer yandan öğrencilerin kendilerince çözüm bulmaları, sorunların çözümü yolundaki yaklaşımları da dikkat çekicidir.

Eğitimcilerin belirttikleri “*bastırma*; istek ve ihtiyaçlarından o an için vazgeçme ve unutmaya yolu” örnek olayları şöyledir:

“Sık sık hasta olduklarını söyleyenler oluyor. Bir öğrencimiz felç geçirdiğini söyleyerek rapor getirdi. Ama bu felç nasıl bir şeyse kısa sürede iyileşti. Yeterince inandığımı söyleyemem. Fakat konservatuvar öğrencilerinin yapıları çok farklı, depresyon içinde olan öğrenci sayısı da oldukça fazla bunların frustrasyonları her konuda var. Bu yüzden hangi sınıfa gireceği konusunda emin değilim””

“Bay, çalgısından nefret etme, enstrüman getirmeme, arşe getirmeme, yastık getirmeme, ders kitabı ve defteri getirmeme”.

“Keman derslerimde bir kız öğrencim özellikle ilk yıllarda ailesine olan özleminden ve Afyon’a alışamamasından dolayı sık sık ağlardı”.

“İlk yıl enstrüman seçimlerindeki yanlış yönlendirmeler sonucu bu ve benzeri durumlarla karşılaşabiliyoruz”.

“Özellikle ya da genellersek kız öğrencilerde okul başında enstrüman tercihlerini yaparlar eğer o çalgı zor geldiyse üzerine gitmezler veya yeterli bir not alacak kadar çalışırlar”.

Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda çalgı yönelimlerinde sorunlar yaşandığı bilinmektedir. Kurumun hoca sayısı, eğitimi verilen çalgı çeşitliliği, nitelikli eğitimci kadrosu, öğrencilerin ilgi ve istekleri vb. birçok durum bu ve benzeri sorunlara yol açmaktadır. Bilinmektedir ki bazen bir öğrenci istemediği halde bir çalgıya yönlendirilmiştir. Biyolojik yetersizlikler veya sıkıntılar, öğrencinin ve sosyal çevresinin ilgi ve istekleri, maddi ve manevi sıkıntılar diğer akla gelen engellemelerdendir. Eğitimcilerin verdikleri örnek olaylar da bu düşünceleri desteklemektedir. Öğrenciyi her yönüyle tanımak sorunların giderilmesinde etkili olabilir.

Eğitimcilerin belirttikleri “*yüceltme*; bastırılan istek ve ihtiyaçlar sonucunda bu istek ve ihtiyaçlara zıt veya alakasız bir davranış gerçekleştirme” örnek olayları şöyledir:

“Bay, solfej okumaktan nefret etme ancak solfej yazmayı sevme”

“Tanbur ve klasik kemençe öğrencilerinde bu tutum var, enstrüman sesine, şekline, duruşuna hatta en iyi icracılara özgü var ama kendilerini bu çalgıları çalabilecek yetide olmadıklarına çalışsalar da yapamadıklarına dair inanışları var”.

Eğitimcilerin belirttikleri “*Aklileştirme*; çok arzulanan ama elde edilemeyen istek ve ihtiyaçların artık daha az arzu edilip cazip hale gelmesi, az arzulanan ama elde edilen istek ve ihtiyaçların ise cazip görülmesi” örnek olayları şöyledir:

“Konservatuvar'da ailesi yüzünden okumak zorunda bırakılan önceleri sevmeyip daha sonra bu durumdan memnun olan ve isteyen kişi çok gördüm. Bunun nedeni ön yargılar sanırsam”.

“Bay, istemediği halde halk müziği bölümünde okuma”.

Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda duygusal yoğunluğun olduğu eğitimciler tarafından bilinmektedir. Ruha ve duygulara hitap eden bir eğitimde bu doğal bir gelişim ve süreç olarak görülmektedir. Öğrenciler bazı durumlarda duygularına çok çabuk açığa çıkarabiliyorken diğer yandan profesyonelliğin getirdiği bir yaklaşımla farklı psikolojik tutum ve davranışlar sergileyebilmektedir. Eğitimcilerin verdikleri örnek olaylar bunu desteklemektedir. Öğrenciler kendilerince eksik gördükleri yanlarını kapatacak farklı yönelimler gerçekleştirmektedir. Eğitimcilerin öğrencileri ile ders dışı etkinliklerde de bire bir ilgilenmeleri sorunların giderilmesinde etkili olacaktır.

Eğitimcilerin belirttikleri “*aksettirme; karşılaştığı engellemelerde, zorluklarda başarısızlıklarda kabahati başkasında arama*” örnek olaylar şöyledir:

“Bunu oldukça sık yaşıyoruz. Öğrenciler genellikle iyi notları kendileri alırlar kötü notu biz veririz”.

“Bay, uyarı aldığı halde ısrarla sebebinin arkadaşı olması ve sesli olarak arkadaşına suç atma, Bay ve bayan, başarısızlığı öğretmende bulma çabaları. Olmadığını fark ettiğinde eski öğretmenlerine suç atma”.

“Kendi öğrencilerimden herhangi bir şey duymadım benimle ilgili, ancak başka hocaların öğrencilerinde bu tarz dedikoduları çok duydum. Gerçi öğrenci milleti kim bilir kendi aralarında nasıl bir konuşma yapıyorlar Allah bilir”.

“Öğrencinin şikâyeti üzerine korrepetisyon eğitimcisi değiştirildi. Öğrenci buna rağmen dersten kaldı. Tepkisi ise ‘öğretmenim isteğim dışında değiştirildiği için kaldım’ oldu”.

“Geçmişte bir erkek öğrencim çalışmamasının nedeni olarak sürekli ev arkadaşının sorunları ile ilgilenmek zorunda olduğunu ileri sürüyordu. Her seferinde bir bahanesi vardı”.

“Enstrüman dersinde çalışmadığı zaman başarısızlığı yanındaki arkadaşında arıyor”.

“Özellikle enstrüman öğrencilerinde karşılaştığımız bir durum”.

Eğitimcilerin verdikleri örnek olaylardan görüleceği üzere öğrenciler başarısızlıkları başkalarında aramakta, dedikodu vb. tutumlar sergilemekte, bireysel derslerde bu tarz yaklaşımların da görüldüğü anlaşılmaktadır. Genelde insan özelde ise öğrencilerde en çok görülen davranışlardan biri suçu başkasında aramadır. Oysa başarı veya başarısızlık bir bütün olarak ele alınmalıdır. Eğitimcilerin ve okul yöneticilerinin öğrencilerle daha sık iletişim içinde olmaları sorunların giderilmesinde etkili olacaktır.

Eğitimcilerin belirttikleri “içe kapalılık; istek ve ihtiyaçlarının kontrolü altına girme. Olumsuz davranışlar sergileme” örnek olayları şöyledir:

“Benim bir yardımcı piyano öğrencim başka bir öğrenciden yüksek puan aldığı için arkadaşı bu öğrencimle küsmüştü. Buna çekememe ve kıskançlık diyorum”.

“Hocam bu öğrenciniz bunu çaldı bana da aynımı verin bende yapabilirim diyerek kıskançlığını gösteren öğrencime o eseri vermediğimde bırakın arkadaşına bana bile küstüğü olmuştur”.

“Bay, derste diğer arkadaşlarının girişken tavırlarından çekinme ve onlara tavır alma, soru sormakta geç kalma, ders çıkışı soru sorma”.

Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarının sahneye çıkarılacak öğrenci ve topluluklarda titiz davrandıkları bilinmektedir. Konser, resital, orkestra veya koro gibi sergilemelerde kurulca seçilen veya ders eğitimince belirlenen öğrencileri kıskanan, küsen, şikâyet eden, tavır sergileyen bu yüzden olumsuz davranışlar gösteren öğrencilerin olduğu görülmektedir. Eğitimcilerin şeffaf ve belirli kriterlerin olduğu bir yaklaşımla etkinliklerde öğrencilere görev vermesi, sınıf veya anasanat dalı konserleri ile her düzeyde öğrenciyi sahneye çıkarması sorunların çözümünde etkili olacaktır.

Eğitimcilerin belirttikleri “özdeşleşme ve aynileştirme: başka bir öğrenci veya grupla kendisini özdeşleştirme aynı görme” örnek olayları şöyledir:

“Kendisini dev aynasında gören ve ukalalık yapan öğrencim olmuştur. Çevremde hocamdan bile daha iyi çalışıyorum diyen densizlerle bile karşılaştım”.

“İki yıllık önlisans diploması alan bir öğrencim dört yıllık mezunum diyerek kendini tanıttı”.

Eğitimcilerden elde edilen verilerden sosyal çevrenin özdeşleştirme ve aynileştirme de etkili olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenciye doğru ve anlaşılır rehberlik etmek gerekmektedir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Eğitimcilerden elde edilen verilerde öğrencilerin psikolojik frustrasyonlarla-engellemelerle karşılaştıklarını, bunun sonucunda bazı reaksiyonlarda buldukları belirlenmiştir.

Öğrenci; okuldaki araç gereçlere zarar verebilmektedir (saldırma). Çocuksu davranışlar sergileyebilmektedir (gerileme). Sahneye çıkma veya topluluk önünde sergilemeler yapmak istemeyebilir (çekinme veya kaçınma). Sevmediği bir sanat dalında okumak zorunda kalabilir ve belli etmeyebilir (bastırma). Sevmediği ve benimsemediği halde içinde bulunduğu durumu, eğitim aldığı sanat dalını övebilir (yüceltme). Sevmediği ve benimsemediği halde içinde bulunduğu durumu, eğitim aldığı sanat dalını çevresine belli

edebilir (aklıleştirme). Küsebilir ve kaçabilir (içe kapalılık). Orkestra veya koro da olmadığı halde çalışıyorum der ve yalan söyleyebilir (aynileştirme ve özdeşleşme). Bu sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda psikoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji bilim dallarına ilginin artırılması için konferans, çalıştay, hizmet içi eğitim seminerleri düzenlenmelidir.

Müzik ve müzik eğitimi ile psikoloji, sosyoloji, sosyal psikoloji bilim dalları arasında iletişim ve etkileşimin artırılmasına yönelik tez ve makale çalışmaları özendirilmelidir.

Eğitimciler; öğrenci başarısında etkili olduğu bilinen etkenler üzerinde durmalı, başarı veya başarısızlığı sadece öğrencide bulmamalıdır.

Öğrencilerde meydana gelen psikolojik engellemelerin ve meydana gelen sonuçların değerlendirilmesine yönelik alanın uzmanları ile multidisipliner çalışmalar yapılmalıdır.

Öğrenciler psiko-sosyal sorunlarını daha rahat dile getirebilmelidir.

Kaynakça

Abeles, H. F., Hoffer, C. F. ve Klotman, R. H. 1994. *Foundations of Music Education*, Schirmer Books, New York.

Bilgin, N. 1988. *Sosyal Psikolojiye Giriş*, İzmir: İzmir Kitaplığı Yayınları.

Deniz, L., Deniz, J., Can, Ü. K., ve Okay, N. G. 2010. *Müzik Eğitimi Alanında Lisansüstü Tez Bibliyografyası (2000-2004) Genel Bir Değerlendirme*, Ankara: Maya Akademi.

Ece, A. S. 2007. Bilimsel Dergilerde Yayımlanan Müzik Makaleleri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Bolu: Sayı:15, Cilt 2, Sayfa 45-81.

Ece, A.S., Çeşit, C. 2011. "Türkiye'de Lisansüstü Düzeyde Yapılan Disiplinlerarası Müzik Araştırmaları ve Sonuçları" Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 4, Sayı 17, Bahar.

Erinç, S. M. 2011. *Sanat Psikolojisine Giriş*, Ankara: Ütopya Yayınevi.

Erinç, S. M. 2008. *Sanat Sosyolojisine Giriş*, Ankara: Ütopya Yayınevi.

Erinç, S.M. 2004. *Kültür Sanat Sanat Kültür*, Ankara: Ütopya Yayınevi.

Giddens, A. 2008. *Sosyoloji*, (Yay. Haz: Cemal Güzel). İstanbul: Kırmızı Yayınları.

- İnceoğlu, M. 2004. *Tutum Algı İletişim*, Ankara: Kesit Tanıtım Ltd. Şti.
- Jahoda, G. 2011. *Sosyal Psikoloji Tarihi*, (Çev: Ş. Başlı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Krech, D. Crutchfield, R S. 1999 *Theory And Problems Of Social Psychology New York Mc Graw-Hill 1948* (Çev: E. Güngör). *Sosyal Psikoloji Teori ve Problemler*, İstanbul: Ötüken Neşriyat Anonim Şirketi.
- Otaçoğlu, S. G. 2000. *Müzik Psikolojisi I*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özarpınar, Y. 2000. *Psikolojinin Kavramsal Yapısı*, İstanbul: Ötüken Neşriyat Anonim Şirketi.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. 2011. *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tutari H. 2012. *Sosyal Psikoloji*, Ankara: Seçkin Yayıncılık
<http://www.sgasd.org/Page/3106> (Erişim tarihi: 11.12.2014).
http://www.cartoonstock.com/directory/m/music_student.asp (Erişim tarihi: 11.12.2014).